

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศมาตั้งแต่ปี พุทธศักราช 2475 ได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญมาหลายครั้ง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 นับเป็นฉบับที่ 16 และเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด นับตั้งแต่กระบวนการร่าง และได้ปรับปรุงสาระสำคัญหลายประการ สาระสำคัญของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ใน 12 หมวด และบทเฉพาะกาล จำนวน 336 มาตรา ได้แก่ การขยายสิทธิและเสรีภาพแก่ประชาชนมากขึ้น การขยายการมีส่วนร่วมของประชาชนในทางการเมืองการปกครองและการบริหารทุกระดับ การกำหนดแนวนโยบายแห่งรัฐที่ทุกหน่วยงานต้องปฏิบัติตาม การกำหนดกลไกและองค์การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกด้าน โดยแนวนโยบายและทิศทางแห่งรัฐที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจให้ประชาชนมีอิสระในการตัดสินใจทางการเมืองการปกครอง แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา 78 ว่าด้วย การกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจ กิจการท้องถิ่นได้เอง (หมวดที่ 5) และกำหนดหลักการปกครองท้องถิ่น อำนาจหน้าที่ รูปแบบและองค์ประกอบสำคัญขององค์กรปกครองท้องถิ่น (หมวดที่ 9) โดยมีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ที่สำคัญ 2 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พุทธศักราช 2537 โดยมีเป้าหมายยกฐานะตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีอำนาจและความเป็นอิสระ (Autonomy) ในการบริหารจัดการท้องถิ่น ตามสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไทย ซึ่งกำหนดไว้ในหมวดที่ 3 (ชัยรัตน์ พัฒนเจริญ 2542 : 7-18) รวมทั้งการมีอำนาจอิสระในการบริหารจัดการด้านสุขภาพอนามัย และการแก้ปัญหาด้านสาธารณสุขในท้องถิ่นจนถึงระดับการพึ่งตนเองได้ (Local – Self Reliance) (ชัยรัตน์ พัฒนเจริญ 2540 : 5) ซึ่งกำหนดให้บริการทางสาธารณสุขของรัฐต้องเป็นไปอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ โดยจะต้องส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนมีส่วนร่วมด้วยเท่าที่จะกระทำได้ การป้องกันและขจัดโรคติดต่ออันตรายรัฐต้องจัดให้แก่ประชาชนโดยไม่คิดมูลค่าและทันต่อเหตุการณ์ (มาตรา 52) โดยพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและระงับโรคติดต่อเป็นหน้าที่ที่องค์การบริหาร

ส่วนตำบลต้องทำ ตามมาตรา 67 (3) ทั้งนี้พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างการปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง ให้เทศบาลเมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง โดยการสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล เป็นระบบบริการสาธารณะที่องค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องดำเนินการตามแผนการกระจายอำนาจดำเนินการถ่ายโอนภารกิจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เสร็จสิ้นภายใน สี่ปี ทั้งนี้ต้องไม่เกินสิบปี ตามความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่ง ในมาตรา 16 (ราชกิจจานุเบกษาเล่มที่ 116 ตอนที่ 114 ก วันที่ 17 พฤศจิกายน 2542)

โรคไข้เลือดออกเป็น โรคติดต่อที่เป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญของประเทศไทย โดยได้ประกาศเป็น โรคติดต่อลำดับที่ 16 ตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2523 ประกาศลงในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 99 ตอนที่ 52 ลงวันที่ 3 เมษายน 2523 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 4 เมษายน 2523 (สุวรรณ ศาสตราวหา 2531 : 306) โดยมีการรายงานโรคไข้เลือดออกมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2501 มีผู้ป่วยเพิ่มขึ้นทุกปี และมีการระบาดครั้งรุนแรง ในปี พ.ศ. 2530 และ 2541 กระจายไปทั่วทั้งเขตชุมชนเมือง และชนบททั่วทุกจังหวัดของประเทศ ผู้ป่วยไข้เลือดออกอาจเกิดภาวะช็อกซึ่งทำให้เสียชีวิตได้อย่างรวดเร็ว ถ้าไม่ได้รับการตรวจวินิจฉัยและการดูแลรักษาอย่างถูกต้อง (สืวิกา แสงธราทิพย์ 2542 :44; สุจิตรา นิมนานิตย์ 2542 : 4) จากการศึกษาค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลต่อหัวของผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล เมื่อ ปี 2537 ต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อผู้ป่วย 1 ราย เท่ากับ 3,367.49 บาท (เพ็ญศรี สุโรจน์ 2537 : บทคัดย่อ) นับเป็นการสูญเสียทางเศรษฐกิจของประเทศปีละอย่างมหาศาล

ในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบการระบาดครั้งรุนแรงในปี พ.ศ. 2541 ได้รับรายงานผู้ป่วยจำนวน 9,661 ราย คิดเป็นอัตราป่วย 635.15 ต่อประชากรแสนคนมีผู้ป่วยเสียชีวิต 28 ราย อัตราป่วยตายร้อยละ 0.29 (สำนักงานควบคุมโรคไข้เลือดออก <http://203.157.41.5/Dhfweb/241.htm19/4/2545>)ในปีต่อมาสถานการณ์โรคไข้เลือดออกก็ยังคงสูงกว่าเป้าหมายของกระทรวงสาธารณสุขอยู่ทุกปี และเป็นปัญหาสาธารณสุขอันดับหนึ่งของจังหวัดที่ยังคงคุกคามชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน

การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก จะให้ได้ผลสัมฤทธิ์เงื่อนไขสำคัญอยู่ที่ความร่วมมือของประชาชน และองค์กรในท้องถิ่น ซึ่งกระบวนการการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกได้ปรับเปลี่ยนแนวคิดและทิศทางในการดำเนินงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์โรค

และแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการแก้ปัญหาโรคไข้เลือดออก โดยองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นแกนกลางกระตุ้นให้ประชาชนมีความตระหนักรู้ การสนับสนุนกิจกรรม งบประมาณ ในการป้องกันและควบคุมโรค โดยอาศัยความร่วมมือ การสนับสนุนจากส่วนต่างๆ ดำเนินการในลักษณะพหุภาคี ภายใต้ความร่วมมืออย่างจริงจังและใกล้ชิดจากองค์การบริหารส่วนตำบล (สำนักงานควบคุมโรคไข้เลือดออก 2544: 20) โดยเฉพาะสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนในแต่ละหมู่บ้าน ใกล้ชิดประชาชนและรับทราบปัญหาในหมู่บ้านเป็นอย่างดี นับเป็นกลไกสำคัญในการระดมพลังความร่วมมือ การประสานงานในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในหมู่บ้าน

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา การปฏิบัติตามบทบาทของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก โดยเฉพาะเมื่อมีการกระจายอำนาจให้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล ดำเนินการป้องกันและระงับโรคติดต่อในพื้นที่ ตามอำนาจหน้าที่ของ องค์การบริหารส่วนตำบล โดยจะศึกษาถึงระดับความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก ความรู้ในบทบาท ทักษะคิดเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ทักษะติดต่อบทบาท และบทบาทในการ ป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และความสัมพันธ์ของ ปัจจัยส่วนบุคคลกับบทบาทในการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก ความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ ทักษะคิดเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก ความรู้ในบทบาท ทักษะติดต่อบทบาท ว่ามีความสัมพันธ์กับ บทบาทในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นอย่างไร มีส่วนขาด หรือสิ่งที่จะต้องปรับปรุงเพิ่มเติมในด้านใด เพื่อนำผลการวิจัยไปกำหนด แนวทาง ดำเนินงานป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออกในระดับท้องถิ่น ให้มีประสิทธิภาพ และ จะเป็นข้อมูลในการเตรียมความพร้อมในการถ่ายโอนภารกิจตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและ ขั้นตอนการกระจายอำนาจ พุทธศักราช 2542 และเป็นข้อมูลในการปรับปรุงบทบาทขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินความรู้ เรื่อง โรคไข้เลือดออก การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ความรู้ตามบทบาทของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก
2. เพื่อประเมินทักษะคิด การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ทักษะติดต่อบทบาท

ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก

3. เพื่อประเมินบทบาทของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการป้องกัน

และควบคุมโรคไข้เลือดออก

4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างอายุ ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง ความรู้ ทักษะคิดเรื่องโรคไข้เลือดออก ความรู้ในบทบาท ทักษะคิดต่อบทบาทของสมาชิกสภาองค์การบริหาร ส่วนตำบลในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล กับบทบาทของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก

5. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออก ระหว่าง เพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ ตำแหน่งทาง สังคมอื่น ๆ นอกจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ตำแหน่งในองค์การบริหารส่วนตำบล ระดับชั้นขององค์การบริหารส่วนตำบล ระดับรายได้ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก ประสบการณ์ในการเข้าอบรม การรับรู้แผนงาน/โครงการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกใน ชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ประสบการณ์ในการป่วยเป็น โรคไข้เลือดออกของบุคคลในครอบครัว และประสบการณ์ในการป่วยเป็นโรคไข้เลือดออกของ ญาติพี่น้องหรือเพื่อนบ้าน

6. เพื่อศึกษาปัจจัยทำนายที่มีผลต่อบทบาทของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากพื้นฐานแนวความคิดเรื่องการกระจายอำนาจ กับหลักการและยุทธศาสตร์ในการ ดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก เป็นเรื่องที่สอดคล้องกัน ดังนั้นการแก้ไขปัญหาโรคไข้ เลือดออก ซึ่งเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญ ที่ส่งผลกระทบต่อชีวิต ทรัพย์สินของประชาชนอยู่ใน ขณะนี้ จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากประชาชนมาร่วมกันแก้ไข โดยองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในพื้นที่รับทราบปัญหาต่างๆอยู่ตลอดเวลา สามารถผลักดัน แผนงาน โครงการ เพื่อแก้ไขปัญหาได้อย่างตรงจุด และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน จึงเป็นการพิสูจน์บทบาทที่สำคัญของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้วิจัยเชื่อว่า ความรู้ และทัศนคติเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก จะส่งผลต่อบทบาทในการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ของตัวเองด้วย ดังกรอบแนวคิดในการวิจัย

คุณลักษณะประชากร

- เพศ
- อายุ
- สถานภาพสมรส
- อาชีพ
- ระดับการศึกษา
- ตำแหน่งทางสังคมอื่นๆ
- ตำแหน่งในองค์การบริหารส่วนตำบล
- ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งในองค์การบริหารส่วนตำบล
- ระดับชั้นขององค์การบริหารส่วนตำบล
- รายได้
- การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก
- การเข้าร่วมอบรม/ประชุมเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก
- การรับทราบแผนงาน/โครงการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในหมู่บ้าน/ชุมชน
- ประสบการณ์ในการเข้าร่วม/กิจกรรม การป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก
- ประสบการณ์ในการป่วยของบุคคลในครอบครัว
- ประสบการณ์ป่วยของญาติพี่น้องหรือเพื่อนบ้าน

ความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกและความรู้เกี่ยวกับบทบาท

- สาเหตุการเกิดโรคและวิธีการติดต่ออาการ อาการแสดงของโรค
- ความรุนแรงของโรคไข้เลือดออก
- ภาวะดูแลรักษาพยาบาลผู้ป่วยเบื้องต้น
- วงจรชีวิตของยุงพาหะ
- การป้องกัน ควบคุม การสำรวจ และการทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงพาหะ
- บทบาทของสมาชิกในการป้องกัน ควบคุมโรคไข้เลือดออก

ทัศนคติในการป้องกัน ควบคุมโรคไข้เลือดออกและต่อบทบาท

- โอกาสเสี่ยงของโรคไข้เลือดออกต่อชุมชน
- ความรุนแรงของโรคไข้เลือดออก
- การป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก
- การสำรวจทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงพาหะ
- บทบาทในการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก

บทบาทในการป้องกันควบคุมโรค ไข้เลือดออก

- การเสนอแผนงาน/โครงการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก
- การประสานงานสนับสนุน กิจกรรมป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก
- การเข้าร่วมกิจกรรมการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก
- การติดตามประเมินผลการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. อายุ ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง ความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก ความรู้ในบทบาท ทักษะคิดต่อโรคไข้เลือดออก ทักษะคิดต่อบทบาทของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีความสัมพันธ์กับบทบาทในการป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออก
2. สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีเพศ สถานภาพสมรส อาชีพ ระดับการศึกษา ตำแหน่งทางสังคมอย่างอื่นนอกจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ตำแหน่งของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ระดับชั้นขององค์การบริหารส่วนตำบล ระดับรายได้ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก ประสบการณ์ในการเข้าร่วมอบรม/ประชุม การรับรู้แผนงาน/โครงการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในหมู่บ้าน/ชุมชน ประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ประสบการณ์ในการป่วยของบุคคลในครอบครัวและประสบการณ์ในการป่วยของญาติพี่น้องหรือเพื่อนบ้านแตกต่างกัน มีบทบาทในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกแตกต่างกัน
3. ปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้และทักษะคิดเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก ความรู้ในบทบาท ทักษะคิดต่อบทบาทของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก สามารถทำนายบทบาทในการป้องกันและ ควบคุมโรคไข้เลือดออกได้

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตของเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเนื้อหา 3 ประเด็น

1. ความรู้ เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก และความรู้ในบทบาท ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดนครศรีธรรมราช
2. ทักษะคิด เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก ทักษะคิดต่อบทบาทของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครศรีธรรมราช ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก
3. บทบาทของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ในการป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออก

ขอบเขตของประชากร

สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ขอบเขตด้านตัวแปร ประกอบด้วย

1. คุณลักษณะของประชากร ประกอบด้วย

1.1 เพศ

1.2 อายุ

1.3 สถานภาพสมรส

1.4 อาชีพ

1.5 ระดับการศึกษา

1.6 ตำแหน่งทางสังคมอื่นๆ

1.7 ตำแหน่งในองค์การบริหารส่วนตำบล

1.8 ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง

1.9 ระดับชั้นขององค์การบริหารส่วนตำบล

1.10 ระดับรายได้

1.11 การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก

1.12 ประสบการณ์ในเข้าร่วมอบรม/ประชุมเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก

1.13 การรับรู้แผนงาน/โครงการป้องกันและควบคุม โรคไข้เลือดออกในหมู่บ้าน/

ชุมชน

1.14 ประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมการป้องกันและควบคุม โรคไข้

เลือดออก

1.15 ประสบการณ์การป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกของบุคคลในครอบครัว

1.16 ประสบการณ์การป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกของญาติพี่น้อง/เพื่อนบ้าน

2. ความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกและความรู้เกี่ยวกับบทบาทของสมาชิกสภาองค์

การบริหารส่วนตำบล แบ่งเป็น 6 ด้าน คือ

2.1 สาเหตุการเกิดโรคและวิธีการติดต่อ อาการ และอาการแสดงของโรคไข้

เลือดออก

2.2 ความรุนแรงของโรคไข้เลือดออก

2.3 การดูแลรักษาพยาบาลผู้ป่วยเบื้องต้น

2.4 วงจรชีวิตยุงพาหะ

2.5 การป้องกัน ควบคุม การสำรวจและทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงพาหะ

2.6 ความรู้ในบทบาทในฐานะสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการ ป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออก

3. ทักษะในการป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออก และทัศนคติต่อบทบาท
แบ่งเป็น 5 ด้าน คือ

- 3.1 โอกาสเสี่ยงของโรคไข้เลือดออกต่อชุมชน
- 3.2 ความรุนแรงของโรคไข้เลือดออก
- 3.3 การป้องกัน ควบคุมโรคไข้เลือดออก
- 3.4 การทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงพาหะ
- 3.5 ทักษะดีต่อบทบาทในฐานะสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการ

ป้องกัน และ ควบคุมโรคไข้เลือดออก

4. บทบาทในเชิงปฏิบัติ (Performance Role) ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วน
ตำบล ซึ่งสำนักงานควบคุมโรคไข้เลือดออกได้เสนอแนะบทบาทของสมาชิกสภาองค์การบริหาร
ส่วนตำบลในด้านการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกไว้ 4 ประการ ตามอำนาจหน้าที่ของ
องค์การบริหารส่วนตำบล แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537
มาตรา 67 (3) ในการป้องกัน โรคและระงับโรคติดต่อ

- 4.1 การค้นหาปัญหา การเสนอแผนงาน/โครงการป้องกัน และควบคุมโรค
ไข้เลือดออก
- 4.2 การประสานงาน สนับสนุนกิจกรรมป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออก
- 4.3 การเข้าร่วมกิจกรรมการป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออก
- 4.4 การติดตามประเมินผลการป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออก

นิยามศัพท์เฉพาะ

องค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง องค์การบริหารส่วนตำบลที่ยกฐานะจากสภาตำบล
จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พุทธศักราช 2537 และตาม
ประกาศกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล พุทธศักราช 2538

สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง ผู้ซึ่งได้รับการเลือกตั้งจากราษฎรผู้มี
สิทธิเลือกตั้งในแต่ละหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ตามมาตรา 45 แห่งพระราช
บัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537

ตำแหน่งในองค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล
~~ซึ่งสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเลือกให้ดำรงตำแหน่งและเสนอให้นายอำเภอแต่งตั้ง ได้แก่~~
 ประธานรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เลขานุการสภาองค์การบริหารส่วนตำบล
 ประธานคณะกรรมการบริหาร กรรมการบริหาร

ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาขั้นสูงสุดของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วน
 ตำบล

ตำแหน่งทางสังคมอื่นๆ หมายถึง ตำแหน่งในทางสังคมนอกเหนือจากการเป็นสมาชิก
 สภาองค์การบริหารส่วนตำบล เช่น อาสาสมัครสาธารณสุข กรรมการหมู่บ้าน กรรมการกองทุน
 เป็นต้น

การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก หมายถึง การรับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ
 การเกิดโรคไข้เลือดออก อาการของโรค ความรุนแรงของโรค การแพร่กระจายของโรค การดูแล
 รักษาผู้ป่วย การป้องกัน ควบคุมโรค การทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย

ประสบการณ์การอบรม/การเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการป้องกันควบคุมโรค
 ไข้เลือดออก หมายถึง การที่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้เคยเข้ารับการอบรม หรือการ
 เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับโรคไข้เลือดออก

ประสบการณ์ในการป่วยเป็นโรคไข้เลือดออกของบุคคลในครอบครัว หมายถึง การที่
 บุคคลในครอบครัวเคยป่วยเป็นโรคไข้เลือดออกในระยะ 1 ปีที่ผ่านมา

ความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก หมายถึง ความสามารถที่จะจดจำและการระลึกได้
 เกี่ยวกับ สาเหตุของโรคไข้เลือดออก การติดต่อของโรคไข้เลือดออก อาการของโรคไข้เลือดออก
 การดูแลรักษาพยาบาลเบื้องต้น ความรุนแรงของโรคไข้เลือดออก การป้องกันการติดต่อของโรค
 ไข้เลือดออก พาหะนำเชื้อโรคไข้เลือดออก วงจรชีวิตของยุงพาหะนำเชื้อโรคไข้เลือดออก
 การสำรวจและการทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงพาหะนำเชื้อโรคไข้เลือดออก

ความรุนแรงของโรคไข้เลือดออก หมายถึง ความรู้ของสมาชิกสภาองค์การบริหาร
 ส่วนตำบลที่มีต่อความรุนแรงของโรคไข้เลือดออกที่มีต่อร่างกายที่ก่อให้เกิดการเสียชีวิต ความยาก
 ลำบาก และการใช้เวลานานในการรักษาพยาบาล หรือผลกระทบกระเทือนฐานะทางสังคม
 เสียทรัพย์สินเงินทอง เสียเวลาในการประกอบอาชีพ เป็นต้น

โอกาสเสี่ยงของการเป็นโรคไข้เลือดออก หมายถึง ความเชื่อของสมาชิกสภาองค์การ
 บริหารส่วนตำบล ที่มีผลต่อการป่วยเป็นโรคไข้เลือดออก เช่น การคาดคะเนถึงโอกาสการเกิดโรค
 เป็นต้น

อาการและอาการแสดงของโรคไข้เลือดออก หมายถึง อาการที่แสดงอาการของโรคไข้เลือดออกหลังจากผ่านระยะฟักตัวของโรคไปแล้ว ซึ่งเป็นอาการเฉพาะของโรคไข้เลือดออก 4 ประการคือ 1) ไข้สูงลอย 2-7 วัน 2) มีอาการเลือดออก ส่วนใหญ่พบที่ผิวหนัง 3) มีตับโต กดเจ็บ 4) มีภาวะการไหลเวียนล้มเหลว/ช็อก

ยุงพาหะ หมายถึง ยุงที่นำเชื้อโรคไข้เลือดออก คือยุงลาย

การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก หมายถึง การป้องกันมิให้ยุงลายซึ่งเป็นยุงพาหะนำเชื้อโรคไข้เลือดออกมากัด และการจำกัดการแพร่กระจายของโรคไข้เลือดออก

แหล่งเพาะพันธุ์ยุงพาหะ หมายถึง ภาชนะ เศษภาชนะ รวมถึงเศษขยะและกาบใบของพืชที่มีน้ำขังซึ่งทำให้ยุงลายสามารถวางไข่และขยายพันธุ์ได้

การสำรวจและทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงพาหะ หมายถึง การตรวจสอบ ตรวจสอบนับจำนวนแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย และการทำลายหรือป้องกันแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายเหล่านั้นไม่ให้ยุงลายสามารถวางไข่ได้

ทัศนคติในการป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออก หมายถึง ความเชื่อ ความรู้สึก ทำที่เกี่ยวกับการป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออก

ความรู้ในบทบาทของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง ความรู้และเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่จะปฏิบัติเพื่อป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในชุมชน/หมู่บ้าน

ทัศนคติต่อบทบาทหน้าที่ หมายถึง ความคิดเห็น ความรู้สึกหรือความเชื่อต่อบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่จะปฏิบัติเพื่อป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในชุมชน/หมู่บ้าน

บทบาทในการค้นหาปัญหาการเสนอแผนงาน/โครงการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก หมายถึง การวิเคราะห์ ว่าโรคไข้เลือดออกเป็นปัญหาของชุมชน และนำปัญหาดังกล่าว เสนอแผนงาน/โครงการป้องกันโรคไข้เลือดออก เพื่อแก้ไขปัญหา ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อบรรจุในแผนพัฒนาตำบล เช่น การนำเสนอปัญหาโรคไข้เลือดออกในสภาองค์การบริหารส่วนตำบล การเสนอของงบประมาณต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อแก้ไขปัญหาโรคไข้เลือดออก การกระตุ้นให้ประชาชนทราบถึงอันตรายของโรคไข้เลือดออกโดยที่มาจากแผน/โครงการป้องกันโรคไข้เลือดออกอาจมาจากความเห็นร่วมกันของประชาชน โดยการจัดประชาคม เป็นต้น

บทบาทการประสานงานสนับสนุน กิจกรรมป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก หมายถึง การติดต่อประสานงานขอความร่วมมือกับฝ่าย/หน่วยงาน/องค์กรต่างๆ มาร่วมกัน

ดำเนินการแก้ไขปัญหาโรคไข้เลือดออก การระดมทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้แก้ไขปัญหาโรคไข้เลือดออก เช่น การประสานงานกับโรงเรียน สถานีอนามัย ชมรมอาสาสมัครสาธารณสุข

บทบาทในการเข้าร่วมกิจกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก หมายถึง การจัดกิจกรรม หรือการร่วมกับหน่วยงานอื่นจัดกิจกรรมป้องกัน ควบคุมโรคไข้เลือดออก เช่น การจัดกิจกรรมรณรงค์ทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายในชุมชน/หมู่บ้าน การร่วมประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบและตระหนักถึงอันตรายของโรคไข้เลือดออก เป็นต้น

บทบาทในการติดตามประเมินผลการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก หมายถึง การดำเนินการเพื่อติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก การประเมินสถานการณ์โรคในชุมชน/หมู่บ้าน การประเมินผลกิจกรรมการทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย เป็นต้น

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้คาดว่าจะได้ประโยชน์ทั้งในทางวิชาการในการนำไปเป็นแนวทางการสนับสนุนองค์การบริหารส่วนตำบล ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในพื้นที่ และประโยชน์ทางปฏิบัติ

1. คุณค่าทางวิชาการ ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับบทบาทของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ความรู้ และทัศนคติของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และการปฏิบัติตามบทบาทในฐานะตัวแทนของประชาชนในการเข้าร่วมบริหารจัดการปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ และเป็นองค์ความรู้ในด้านการพัฒนาท้องถิ่นในสาขาสาธารณสุขและข้อมูลในการปรับปรุงมาตรการสนับสนุนการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อไป

2. คุณค่าในการประยุกต์ใช้ ในการนำผลการวิจัยไปประกอบการกำหนดนโยบาย แนวทางในการเตรียมความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการถ่ายโอนภารกิจ กิจการสาธารณะ ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2542 และสามารถปรับบทบาทในการดำเนินการป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออก ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้การแก้ไขปัญหาโรคไข้เลือดออกบรรลุผลสำเร็จ